

Prosjektrapport – «Veiledet skriving med de yngste»

Charlottenlund barneskole 2010-2013

Innhold

1. Innledning
2. Sammendrag
3. Målsetting
4. Gjennomføring sammenliknet med planer
5. Resultater
6. Erfaringer – vurderinger av prosjektarbeidet
7. Forslag til tiltak
8. Dokumentasjon

Innledning

Skolens engasjement i veiledet skriving er et resultat av studiebesøk på New Zealand høsten 2007 og våren 2008 gjennomført av 4 lærere og rektor i to puljer. Studier av undervisning og prestasjoner med de yngste barna skapte behov for å finne nye måter å drive begynneropplæring på ved egen skole. Dette sammenfaller i tid med etableringen av Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning som er lokalisert ved Høgskolen i Sør-Trøndelag. Skolen opprettet kontakt med Skrivesenteret og har gjennom samarbeid med Skrivesenteret fått inspirasjon til å finne teori på området veiledet skriving. Denne teorien har vi gjennom prosjektet utviklet til å passe til norske forhold og til de undervisningsformer som er typiske for begynneropplæringen ved vår skole.

Skrivesenteret har gjennom hele prosjektperioden deltatt i styringen av prosjektet og har gitt støtte til utvikling og implementering av det teoretiske grunnlaget for prosjektet i lærerkollegiet. Det faktum at skolen er øvingsskole for lærerutdanningen ved Høgskolen i Sør-Trøndelag har gjort det mulig å få tid til å studere og reflektere over hva og hvordan vi driver skriveundervisning i begynneropplæringen ved vår skole.

Styringsgruppe for prosjektet:

Rektor Gunn Langset Trøan, leder
Professor Synnøve Matre, Skrivesenteret
Rådgiver Iris Hansson Myhre, Skrivesenteret
Adjunkt Bente Berge Kristiansen, Charlottenlund barneskole

Prosjektet har medvirket til økt interesse for skriveopplæring på flere trinn. Skolen har deltatt i et større stipendiatprosjekt i regi av Cerise Kristoffersen i stor deler av prosjektperioden. Dette prosjektet har fulgt et trinn i deler av 2. trinn samt 3. og 4. trinn. Dette prosjektet har hatt fokus på implementering av verktøy hentet fra «6 + 1 traits» og flere trinn har tatt i bruk dette verktøyet i sin skriveundervisning.

Skrivesenteret har inngått en prosjektavtale med skolen om kompetanseheving og utvikling av skriving på 5. -7. trinn som også har gått parallelt med dette prosjektet i nærmere 2 år.

Vi har dermed hatt et stort trykk på skriving og skriveopplæring på alle trinn i prosjektperioden. Dette har medført at skolen har fått stor oppmerksomhet på

skriveopplæringen vår både lokalt og nasjonalt. Vi har hatt mange skolebesøk der vi har formidlet kunnskap om skriveopplæringen vår. Dette har skjedd gjennom henvisning via Skrivesenteret og andre direkte henvendelser til skolens ledelse.

Bakgrunn

Under en studietur til New Zealand så vi femåringer skrive dikt i små grupper sammen med lærer. Dette ble betegnet som et element i *veiledet skriving* på denne skolen. Dette ble betonet på samme måte som veiledet lesing i orienteringer og samtaler med skolens ledelse. Opplevelsen har brent seg fast. Veiledet skriving med de yngste barna forener flere gode tradisjoner: høye forventninger til hva små barn kan mestre ved hjelp av en kompetent andre, og viten om at flere barn skriver seg inn i lesingen heller enn å lese seg inn i lesingen. Hagtvedt refererer til Chomsky (Hagtvedt 2002;266) og skriver at i de siste årene har mange framhevet betydningen av at barn får "skrive seg inn i lesingen". Videre skriver Hagtvedt (Hagtvedt 2002;373,374) at "det er sannsynlig at det å skrive seg inn i lesingen er spesielt gunstig når barna er i fem-til-sjuårsalderen."

Begynneropplæring med sterk vekt på veiledet skriving mente vi var et nytt, spennende felt som vi ville utvikle ved vår skole. Bakgrunnen for det er at veiledet skriving praktiseres med godt resultat med de yngste skolebarna i skolene på New Zealand.

Vi har forstått veiledet skriving i begynneropplæringen som:

Skriving som elever gjør hver for seg mens de sitter i en liten gruppe sammen med lærer. Lærer og elev utvikler i nært samspill teksten som eleven ønsker å gi uttrykk for. Eleven skriver teksten med ulik grad av støtte fra lærer. Tegning kan være en viktig del av uttrykket.

Det var behov for å skaffe seg mer egen praktisk erfaring med skriving sammen med de yngste barna. Vi hadde behov for å studere feltet nærmere. S. A. Gibson på San Diego State University, California har publisert artikler om emnet. Gibson hentet støtte for sitt syn hos Vygotsky, 1978 og Wertch, 1991 samt Mary Clay's teorier om "literacy learning". Mary Clay er fra New Zealand. Gibson har utført studier av veiledet skriving med de yngste skolebarna.

Sammendrag

Skolen har gjennom prosjektet skaffet seg erfaring med metoden "veiledet skriving". Denne kunnskapen har ved hjelp av Skrivesenteret, skolebesøk og lokale nettverk blitt overført til andre skoler. Prosjektet har dokumentert erfaringene gjennom elevarbeider og undervisningsopplegg som enkelt kan kopieres av andre skoler.

Målsetting

Vi ville gjennom prosjektet utvikle metoden "veiledet skriving" som begynneropplæring for norske forhold. Skolen har organisert undervisningen slik at de yngste skolebarna har fått veiledet skriving i små grupper med lærer med jevne mellomrom første og andre skoleår. Denne fokuseringen på tidlig skriving, mente vi kunne medføre at elevene leser og skriver tidligere enn ellers.

Gjennomføring sammenliknet med planer

Prosjektperioden ble underveis utvidet med et halvt år slik at det kom til å omfatte begynneropplæring med tre årskull.

Opprinnelig ville vi arbeide med en forstudie og et forprosjekt. Styringsgruppen besluttet at vi skulle gå i gang direkte uten forstudie og forprosjekt.

Gibsons artikler ble oversatt og har i hovedsak vært brukt internt. Dette skyldes at oversettelsen ikke er kvalitetssikret.

Vi har hatt to skriveseminar i prosjektet der vi har studert veiledet skrivingsøker på video med hver enkelt lærer, og reflektert over hvordan vi arbeider med skriving i begynneropplæringen. På det første skriveseminalet hadde vi avslutningsvis med rektor og leder for Skrivesenteret som ga synspunkter på skriving, og litt henvisninger til teori om hva god begynneropplæring kan være.

Lærerne reflekterte over hva som er forskjellen på veiledet skriving og skriving i sin alminnelighet for denne aldersgruppen.

På det andre skriveseminalet hadde vi også videoopptak og refleksjon rundt egen veiledning. Den siste delen av dette seminalet ble brukt til å vise hvordan vi raskere kan bringe elevene videre i utviklingen ved hjelp av minileksjoner og støttekort. Videre viste vi hvordan resiprok

læring gjennom lesegrupper og skriving i rolle kan gjennomføres med de yngste elevene. Begge disse arbeidsmåtene er dokumentert gjennom videoopptak med elever.

Resultater

Prosjektet er gjennomført i henhold til planen innenfor tidsrammen med utvidelsen på et halvt år. Skolen har svært gode resultater på kartleggingsprøve i leseforståelse på første trinn i alle tre prosjektårene. Vi har fått meget gode tilbakemeldinger på skolebesøk fra andre skoler. Elevene våre leser tidlig og de skriver mye. Prosjektet er vellykket og gjennomført i henhold til planen med godt resultat. Metodene som er utviklet gjennom prosjektet vil være arbeidsmåte på første og andre trinn ved vår skole i fortsettelsen.

Lærernes vurdering de tre prosjektårene – i stikkords form:

Status 1. trinn 2010-2011

- *Elevene opplever at de kan skrive og liker å skrive*
- *Vi varierer den felles opplevelsen som er utgangspunkt for skrivingen*
- *Forskeroppgaver fenger gutter (og jenter)*
- *Vi viser ikke barnet hvordan de skal skrive – vi spør hva barnet vil skrive*
- *Tegningen er en sentral del av uttrykket*
- *Presentasjonen av produktene er en viktig del av arbeidsmåten*
- *Vi oppnådde stor grad av lesekyndighet tidlig*

Status 1. trinn 2011-2012

- *Hyppigere skriving*
- *Mer avanserte presentasjoner*
- *Tror også på flere undersøkelsesoppgaver*
- *Skriverne ser ut til å komme lenger enn året før på samme tid*
- *Raskt opp i leseferdighet (LeseUtviklingsSkjema)*
- *Barna forteller i elevsamtaler at de liker å skrive (Æ like å diss og skriv)*

Status 1. trinn 2012-2013

- *Produktene viser «voldsom utvikling» i forhold til lesing og skriving*
- *Vi har erfart at skriving må gjøres i grupper*
- *Elevene er blitt selvstendige og kommer raskt i gang med skriving på skivedagene*
- *Veiledet skriving smitter over på andre arbeidssituasjoner med skriving og tegning*
- *Elevene tegner og skriver fort*
- *I veiledet skriving er tilpasningen til hver enkelt elev god*
- *Veiledet skriving er mengdeskriving*
- *Elevene oppfatter at en lapp der læreren har notert ned elevens utsagn er deres egen tekst. Dette gjør at de svake skriverne mestrer*
- *Vi har økt tiden på lærerstasjonen til 25 minutter. Dette har ført til at utviklingen går enda raskere*
- *Elevene skriver mer, tidligere og blir raskt selvstendige i arbeidet*

Lærerteamets evaluering av skriveprosjektet det første året var viktig for de endringene vi har gjort underveis i prosjektet. Vi har gjort endringer på oppgavetyper, hyppighet på skivedager og varighet på skrivestasjonen. Under følger et utdrag av vurderingen. Hele vurderingen er lagt fram for styringsgruppen underveis i prosjektet.

Hvordan vurderer du effekten på elevene av å bruke metoden veiledet skriving?

Lærer 1: *Meget god effekt på nesten alle elevene. Noen få elever hadde et variabelt utbytte/engasjement avhengig av oppgavetype. Oppgaven med selleri og såpebobler var de som slo an hos disse.*

Lærer 2: *Vanskelig å si... Om dette har bidratt til å framskynde lesinga hos noen...*

Mer sikker på at det har skapt mer skrive lyst og fremmet mestringsfølelsen i skriving hos de aller fleste.

Lærer 3: *Mange skriver mye og kommer mye lenger med støtte. Når alle – mestringsfølelse – og kompetanseheving hos barna*

Lærer 4: *Veldig god men i tillegg til andre metoder i skriving. Gir også god pekepinn på hvor elevene er i skrivingen til enhver tid.*

Lærer 5: *De skriver tidlig. De blir selvsikre i forhold til skriving. De liker skriving og utvikler seg raskt til å bli flinke til å uttrykke seg i tekst og bilder.*

Lærer 6: *Alle elever får uttrykke seg og alle får mulighet til å skrive ut i fra sitt ståsted. Jeg mener at ved å aktivt bruke språket skriftlig og muntlig fører til en større og tidligere utvikling. elevene er motivert fra første skoledag - de kommer hit for å lære å regne, skrive og lese. Veiledet skriving hjelper også mange med å knekke lesekode og støtter oppunder veiledet lesing.*

Erfaringer – vurderinger av prosjektarbeidet

Samarbeidet med Skrivesenteret har vært av stor betydning. Vi har hentet inspirasjon og støtte underveis i arbeidet. Skrivesenteret har deltatt i styringen av prosjektet. De tre skriveprosjekt på Charlottenlund barneskole i løpet av de tre siste årene, som er beskrevet innledningsvis, har medført stor interesse for skriving både internt og eksternt. Internt på skolen har interessen for å arbeide med skriving økt. Ønske om kompetanseheving på feltet gjør at 5 lærere har startet på fordypning i skriving som grunnleggende ferdighet ved HIST skoleåret 2013. Prosjektarbeidet i dette prosjektet og de to andre prosjektene har til sammen ført til et faglig løft når det gjelder skriving på Charlottenlund barneskole.

Forslag til tiltak

Begynneropplæring med veiledet skriving er en arbeidsmåte som Charlottenlund barneskole vil videreføre etter prosjektperioden.

Dokumentasjon

Det foreligger en bok, i mai 2013, med tittel: *Veiledet lesing og skriving i begynneropplæringen*. Boka er skrevet av dosent Dagrund Kibsgaard Sjøhelle og prosjektleder Grethe Klæboe. Kapittel 6 i boka er metodiske opplegg slik de er gjennomført på prosjektskolen. Dette er en grundig dokumentasjon av hvordan arbeidet med veiledet skriving er gjennomført. Prosjektet er også beskrevet på Skrivesenterets hjemmeside.

Trondheim, juni 2013